Vilket lands domstol är behörig?

Österrike

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Distriktsdomstolar (*Bezirksgerichte*) och regiondomstolar (*Landesgerichte*) fungerar i princip som första instans i tvistemål mellan privatpersoner och privatpersoner och företag. Utanför Wien är distriktsdomstolarna och regiondomstolarna även behöriga att pröva handelsrättsliga mål och regiondomstolarna dessutom även arbetsrättsliga mål och socialmål. Endast Wien har en särskild distriktsdomstol för handelsrättsliga mål, en självständig handelsdomstol (*Handelsgericht*) samt en självständig domstol för arbetsrättsliga mål och socialmål (*Arbeits- und Sozialgericht*).

I faktabladet om domstolarnas organisation framgår uppdelningen av den materiella behörigheten mellan distriktsdomstolarna och regiondomstolarna samt mellan domstolar som handlägger handelsrättsliga mål och arbetsrättsliga mål och socialmål.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Det är i första hand ärendets art som avgör vilken domstol som är behörig att pröva ett mål och därefter det tvistiga beloppet. Prövning baserat på ärendets art har alltid företräde före prövning baserat på det tvistiga beloppet.

Distriktsdomstolarnas behörighet på grundval av ärendets art innefattar exempelvis de flesta familjerättsliga tvister eller hyrestvister. Regiondomstolarnas behörighet omfattar tvister enligt lagen om ansvar för atomskada (*Atomhaftpflichtgesetz*), lagen om tjänstemäns ansvar (*Amtshaftungsgesetz*), dataskyddslagen (*Datenschutzgesetz*) samt i konkurrens- och upphovsrättsmål. Distriktsdomstolarna är behöriga om värdet av fordran uppgår till högst 15 000 euro, med regionaldomstolarna är behöriga för värdet över 15 000 euro.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Alla har en lokal domstol, som bestäms av vederbörandes personliga anknytning till en viss domkrets. Enligt huvudregeln ska talan väckas vid svarandens hemmadomstol. En fysisk persons hemmadomstol är i regel domstolen på den ort där vederbörande är bosatt eller vanligen vistas. En person kan ha flera hemmadomstolar. En juridisk persons hemmadomstol är i normalfallet domstolen på den ort där personen i fråga har sitt säte.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I en del fall råder viss valfrihet, det vill säga talan kan väckas vid en annan domstol än svarandens hemmadomstol. Enbart på det civilrättsliga området finns det enligt de österrikiska bestämmelserna om behörig domstol tjugo olika domstolar som kan komma i fråga i mål om avtalsförpliktelser och förpliktelser enligt lag och olika sakrättsligt skyddade anspråk eller av processuella skäl. Det kan exempelvis vara domstolen på den ort där en förpliktelse ska uppfyllas, den domstol som anges på fakturan, domstolen på den ort där föremålet för tvisten finns, domstolen på den ort där en viss skada uppkommit eller den domstol till vilken en genstämning lämnas in. Detta sätt att fastställa behörig domstol kan i vissa avseenden avsevärt skilja sig från vad som gäller i EU-rätten eller i nationell rätt i andra medlemsstater.

Nedan anges exempel på domstolar som enligt österrikisk rätt är behöriga i följande fall:

För avtalsgrundade anspråk (utom tvister som grundar sig på anställningsavtal): talan om fastställande av om ett avtal föreligger eller ej, om fullgörande eller hävning av ett avtal och om skadestånd för underlåtelse att uppfylla avtalsförpliktelser kan väckas vid domstolen på den ort där svaranden ska fullgöra avtalet. En sådan överenskommelse måste dokumenteras skriftligen.

Underhållsskyldighet: se ”Underhåll – Österrike”.

Skadeståndsanspråk: tvister om skadestånd med anledning av att en eller flera personer dödats eller skadats eller med anledning av frihetsberövande eller sakskada kan även prövas av den domstol inom vars domkrets den skadegörande handlingen företogs eller skadan uppkom. Därtill kan skadeståndsanspråk i anledning av brott även göras gällande under det straffrättsliga förfarandet mot den åtalade (*Adhäsionsverfahren*).

För mål angående eller ansökningar om skilsmässa: se ”Skilsmässa – Österrike”.

Vårdnad av barn: se ”Föräldraansvar – Österrike”.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I vissa fall ska talan väckas vid en särskild domstol. I sådana fall är allmän behörighet eller behörighet enligt parternas val utesluten. När ingen avvikelse kan ske från den exklusiva behörigheten, ens genom att parterna i en särskild överenskommelse bestämmer vilken domstol som ska vara behörig, talar man om ” obligatorisk domstol” (*Zwangsgerichtsstand*). Regler om domstols exklusiva behörighet förekommer framför allt inom äktenskaps- och familjerätten. Exempel på domstolar med exklusiv behörighet är domstolar som handlägger tvister mellan äkta makar eller registrerade partner eller mål om arv och testamente. Obligatoriska är exempelvis domstolar som handlägger tvister rörande obligationer eller föreningsfrågor. Detta sätt att fastställa behörig domstol kan i vissa avseenden avsevärt skilja sig från vad som gäller i EU-rätten eller i nationell rätt i andra medlemsstater.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Om det inte finns någon obligatorisk domstol (se punkt 2.2.2.2 ovan) kan parterna uttryckligen komma överens om att låta pröva tvisten vid en eller flera specifika domstolar i första instans eller att undanta domstolar som annars skulle ha varit behöriga. Denna överenskommelse måste i så fall avse antingen en viss tvist eller tvister som har sitt upphov i en viss tvist eller ett visst rättsförhållande. För överenskommelser om vilken domstol som ska avgöra en tvist gäller inga formkrav, men om överenskommelsen skulle ifrågasättas i domstol krävs skriftlig dokumentation.

Parterna har således möjlighet att ändra den i lag föreskrivna behörigheten (materiell eller geografisk). En sådan överenskommelse kan ingås före rättegången, men också när rättegången inleds. I mål där regiondomstolen är behörig på grund av det omtvistade beloppets storlek kan parterna avtala om att den materiella behörigheten ska överföras till en distriktsdomstol. Detta gäller även mellan allmän domstol och handelsdomstol.

Den geografiska behörigheten kan ändras så länge detta inte är uttryckligen uteslutet. Talan måste väckas vid den domstol som anges, om det föreskrivs i lag att behörigheten inte får ändras. En ändring av den geografiska behörigheten är till exempel inte (eller endast i begränsad omfattning) möjlig i fall där behörigheten regleras av § 14 i KSchG (konsumentskyddslagen), § 83a och § 83b i JN (lagen om domstols behörighet), § 532 i ZPO (civilprocesslagen), § 9 i ASGG (lagen om arbets- och socialdomstolar), § 51 i EO (bestämmelserna om kompensation av inkomst) eller § 253 i IO (insolvenslagen).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Endast i Wien finns det särskilda domstolar som handlägger handelsrättsliga mål (*Bezirksgericht für Handelssachen, Handelsgericht Wien*) samt arbetsrättsliga mål och socialmål (*Arbeits- und Sozialgericht Wien*). I alla andra domkretsar handläggs handelsrättsliga mål samt arbetsrättsliga mål och socialmål vid de allmänna domstolarna. Reglerna om geografisk behörighet i handelsrättsliga mål samt i arbetsrättsliga mål och socialmål grundar sig på allmänna civilprocessrättsliga bestämmelser.

Senaste uppdatering: 05/06/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.